

TEHNICI DE ÎNCADRARE A COPIILOR REFUGIAȚI ÎNTR-UN MEDIU ȘCOLAR INTERCULTURAL (STUDIU DE CAZ)

TECHNIQUES FOR FRAMEWORKING REFUGEE CHILDREN IN AN INTERCULTURAL SCHOOL ENVIRONMENT (CASE STUDY)

Olesea CUCU,

profesoară de limba și literatura română, grad didactic I

LT „I.S.Neciui-Levițchi”, mun. Chișinău

cucuolessa72@gmail.com

Olesea CUCU,

teacher of the Romanian language and literature, first degree

LT „I.S.Neciui-Levițchi”, mun. Chișinău

cucuolessa72@gmail.com

CZU: 373.06:314.745.23

DOI: 10.46727/c.emc-2023.p51-54

Abstract: *The world is constantly changing, it is dynamic. Schools are the ones who understand and feel the need to be active in this process, to develop, to offer students the best educational process and practices for integration. Intercultural schools promote the international culture of education, building a solid foundation of cultural understanding. The school culture needs to change to accommodate students from different cultures and make everyone feel equal. In the article, I have highlighted the most relevant characteristics of the school, which tends to promote and develop education in the intercultural environment.*

Key-words: *intercultural education, intercultural school*

În lume au loc multe schimbări, care acționează asupra oamenilor. Un rol deosebit în procesul schimbărilor îl au acțiunile de integrare și adaptare. Astfel apare un nou tip de interacțiune, care poate fi interetnică și interculturală. Schimbările sunt actuale și deosebit de importante prin problema educației multiculturale. Conform profesoarei emerite de limbă, alfabetizare și cultură la Colegiul de Educație, Universitatea din Massachusetts, Amherst S. Nieto, educația multiculturală și interculturală se evidențiază prin aceea, că educația este antirasială, educație de bază, importantă pentru toți elevii, este atotcuprinzătoare, este educația pentru justiție socială, educația este un proces [3p.191].

Schimbările au loc din cauza migrației. Migrația fiind caracterizată prin deplasarea persoanelor dintr-un loc în altul pentru a se stabili într-o altă locație. Migrația poate fi și apare voluntar sau involuntar și se datorează unor cauze economice, de mediu sau sociale.

Mai mult de 25 de ani, în liceul "I.S. Neciui-Levițchi" studiază copii de diferite naționalități: moldoveni, români, ruși, romi, găgăuzi, armeni, turci, arabi. Relațiile interculturale și comunicarea cu copiii de diferite naționalități a fost permanent la un nivel amiabil.

În anul 2022 milioane de oameni au fugit din calea războiului, din Ucraina, refugiindu-se în țări ale UE, în țările vecine, dar și în Republica Moldova. Acest fapt a dus la aceea, că mii de copii nu au avut acces la educație, educația fiind temelia viitorului lor. Școlile atât din toate țările, cât și din Moldova nu au lipsit pe copii de acest drept.

În luna februarie, 2022 LT "I.S. Neciui-Levițchi" a fost printre primele licee, care a reacționat pozitiv și a primit cu brațele deschise copiii din Ucraina. În fiecare zi numărul copiilor refugiați creștea. Grele și emoționante au fost clipele acelea. Emoții mari aveau copiii, părinții lor, dar și noi, cadrele didactice, care trebuia să ținem piept situației și emoțiilor. Au fost primiți în familia liceului 45 de copii, copii stresați și

speriați, care au venit cu idei, obiceiuri și culturi diferite, începând cu clasa I-a până în clasa a XI-a. Copiii refugiați și-au făcut studiile în liceele din țară, dar și în LT” I.S. Neciui-Levițchi”, atât cu statut de audienți, cât și cu statut de elevi. Începând din acest an de studii, 2023-2024, copiii refugiați în Moldova au primit dreptul să fie înmatriculați numai cu statut de elevi, să susțină examene în rând cu elevii noștri și să obțină certificate de absolvire a studiilor, vând aceleași drepturi ca elevii din Moldova.

Chiar din primele zile pentru a crea un mediu școlar favorabil în instituție, s-au organizat discuții cu diriginții de clasă, cu elevii, cu cadrele didactice și nondidactice, referitor la modul și atitudinea de comunicare cu acești copii. Elevii liceului i-au ajutat cu tot ce au putut, dar principalul au găsit modalități de a le permite copiilor-refugiați să se integreze în colectivele de copii. Un rol important l-a avut comunicarea cu acești copii și crearea unui mediu intercultural favorabil.

Anul acesta de studii 2023-2024 am înmatriculat 64 de elevi-refugiați în clasele I-XII-a, fiind a doua instituție de învățământ din țară cu cei mai mulți elevi refugiați din Ucraina. Conform datelor statistice avem:

Clasele primare – 34 de elevi (fete – 18, băieți – 16)

Clasele gimnaziale – 26 de elevi (fete – 12, băieți – 14)

Clasele liceale - 4 elevi (fete – 1, băieți -3)

Toți copiii au statut de elev, beneficiind de toate condițiile de studiu, ca elevii din Moldova. Analizând comportamentul lor, în relațiile cu semenii nu se simte nici o diferență, toți sunt încadrați în activitățile clasei și ale liceului. Încercăm să-i integrăm pe toți copiii în activități, ceea ce o fac cu plăcere și mare drag. Se face totul ca acești copii să se adapteze la condițiile, tradițiile, cultura, limba noastră, dar și în țară.

Conducerea unei instituții de învățământ într-un mediu multicultural este mai deosebită, deoarece are nevoie să utilizeze și să dezvolte un dialog constructiv al culturilor și tradițiilor, obiceiurilor, mentalităților și a tehnicilor pedagogice cu toți membrii colectivului.

Profesorul universitar, doctorul în filosofie al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, S. Roșca abordează școala ca „principal instrument de socializare, ce devine locul unei armonizări culturale ce o devansează pe cea socială. Pentru o școală multiculturală în centrul atenției fiind elevul, apar mai multe întrebări ca:

organizarea tradițională a procesului de învățământ și necesitatea abordărilor inovatoare multiculturale în condiții moderne;

existența suportului teoretic și metodologic pentru gestionarea dezvoltării educației multiculturale la nivel de instituție și încadrarea în practica educațională; abordări tradiționale și procese inovatoare în dezvoltarea unei școli multiculturale în fața fluxurilor de migrație crescute;

orientarea spre personalitatea elevului [4, p. 167].

Obiectivele școlii sunt de a păstra și apăra diversitățile culturale ale elevilor. Școala, ca instanță de transmitere a valorilor, se va centra pe pluralitatea culturilor, unde trebuie evitată instituirea primatului unei culturi asupra alteia.

În viziunea profesorului universitar, doctor în științele educației din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, C. Cucos, obiectivele majore și generice ale educației interculturale la nivelul școlii sunt de a păstra și apăra diversitățile culturale. Școala apare ca o instanță de transmitere a valorilor se se concentrează pe mai multe culturi, unde nu trebuie să domine o cultură asupra alteia și se formează competențele interculturale ale cetățenilor. [2, p. 159].

Școala interculturală în viziunea profesorului de Politică și Cercetare Educațională, Universitatea din București, C. Ciolan, presupune mai multe caracteristici și direcții:

ea reprezintă un spațiu al comunicării și al respectului pentru cei diferiți, unde toți elevii sunt îndemnați și stimulați să-și dezvolte propriul potențial, au oportunități egale de învățare. În astfel de școli sunt favorizate relațiile între elevi, schimbul dintre culturi și se pune accent pe munca în echipă;

cultura școlii promovează diversitățile, respectul pentru diferențele sau egalitățile șanselor, acțiunile și interacțiunile din școală;

cadrele didactice pledează pentru dialogurile interculturale în interiorul clasei, prin valorificarea specifică a fiecărui elev și se iau în vedere diferențele culturale dintre medii;

în școală se desfășoară activități școlare și extrașcolare care solicită participarea tuturor categoriilor de elevi, se ține cont de specificul acestora și de resursele culturale din comunitatea din care fac parte;

se utilizează curriculumul intercultural, atât în dimensiunile sale explicite, dar și în ceea ce privește aspectele „ascunse”;

mediul de învățare al școlii stimulează dezvoltarea și participarea la viața școlară a fiecărui elev, indiferent de apartenența sa culturală și în școală funcționează clase multiculturale;

în spațiul clasei sunt organizate grupuri mixte, fără separarea elevilor de minorități naționale;

școala fiind a tuturor elevilor și a întregii comunități. [1, p.21].

Pentru a se încadra elevii refugiați în procesul instructiv-educativ mai ușor, cadrul didactic trebuie să dea dovadă de profesionalism și măiestrie pedagogică pe care o aplică flexibil în organizarea activităților educaționale. Pentru a îmbunătăți activitățile organizate, trebuie să se țină cont de condițiile concrete din mediul în care trăiește elevul, de inteligențele și așteptările lor, dar și de cele ale societății. În procesul de activitate, noi cadrele didactice din instituție am participat la mai multe seminare. Aceste seminare au fost organizate de Consiliul Norvegian pentru Refugiați, la care au participat 30 de cadre didactice din liceu în 2 etape. Profesorii urmau să organizeze pentru copiii din Ucraina și pentru copiii din Moldova mai multe traininguri despre evitarea și depășirea situațiilor de stres. Seminare au fost organizate în anul 2022 și în anul 2023. Cu ajutorul acestor seminare, a studiilor dobândite, a cercetărilor și a acțiunilor practice, am ajuns la rezultate bune, ce țin de inspirația, bunăvoința și bună credința cetățenilor de etnii diferite. De asemenea, am creat o școală prietenoasă pentru fiecare copil, asigurând integrarea copiilor refugiați din Ucraina în comunitatea școlară, oferindu-le condiții și suport pentru afirmarea propriei culturi în noul mediu, am oferit oportunități pentru cunoașterea așteptărilor și a capacităților elevilor noi, dar și pentru valorificarea eficientă a acestora. Implicăm elevii în activități extracurriculare, care ar contribui la o mai bună cunoaștere reciprocă, organizăm diverse evenimente, excursii tematice la muzee, în localități relevante etc.

Anul acesta în liceu s-a deschis Centrul de resurse, care activează în baza proiectului EDUTech Labs în Republica Moldova, în colaborare cu MEC și oferă posibilitatea elevilor-refugiați să petreacă mai mult timp în liceu, pregătindu-se de lecții, studiind limba română, participând la evenimente, activități, competiții sportive, excursii. Toate evenimentele și orele adăugătoare sunt dirijate de 2 cadre didactice din instituție. Aceste activități sunt organizate zilnic, de la ora 13.00 până la ora 17.00, gratis.

Studierea limbii romane are un rol deosebit în liceul ”I.S.Neciui-Levițchi”, unde activează cercul ”Limba care ne unește”. De patru ori pe săptămână, elevii se adună la lecții suplimentare de limbă română, unde învață să se exprime corect, să scrie și să citească. Elevii din clasele absolvente beneficiază și de cursuri de pregătire pentru examene.

Despre încadrarea copiilor refugiați din liceu au apărut mai multe reportaje din care se vede atitudinea pozitivă a lor față de instituție. De exemplu, Campania ”Scolicareinspira” care este organizată în cadrul Programului de împuternicire a tinerilor prin dezvoltarea deprinderilor de viață, susținut de Fondul ONU pentru Populație (UNFPA Moldova), în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Centrul Media pentru Tineri și Suntparinte.md, au realizat 2 reportaje despre încadrarea copiilor refugiați în liceu (2022, 2023).

Suntem mândri, că efortul depus de cadrele didactice din instituție are un impact pozitiv asupra elevilor din Moldova și Ucraina, care își fac studiile la LT” I.S. Neciui-Levițchi”.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. CIOLAN, L. *Pași către școala interculturală*. București: Editura Corint, 2000. 74 p. ISBN 9736531139,9789736531132.
2. CUCOȘ, C. *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*. Iași: Ed. Polirom, 2000. 159 p. ISBN: 973-683-445-x.
3. NIETO, S. *Affirming Diversity, The sociopolitical context of multicultural education*, Longman, New York, 1992.
4. ROȘCA S. *Paradigma interculturală în educație. In: Performanța în educație: factor-cheie în asigurarea securității umane. 9-10 octombrie 2020*, Chișinău. Republica Moldova: Academia de Administrare Publică, 2020, pp. 161-174. ISBN 978-9975-3492-0-8.